

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

29.10.2025, Kristiansand

Innspill om bruk kunstig intelligens i høyere utdanning

Innspill til utvalget om kunstig intelligens i høyere utdanning (Malthe-Sørenssen-utvalget) er avgitt av Studentorganisasjonen i Agder (STA). Studentorganisasjonen i Agder takker for muligheten til å bidra med innspill til utvalget om kunstig intelligens i høyere utdanning.

Kunstig intelligens (KI) er av mange forventet å være en transformativ teknologi som kommer til å omforme både arbeidsliv og akademia. Det er avgjørende at studentenes stemmer og perspektiver tas med i utforming av retningslinjer og praksis for KI i utdanning, da dette vil påvirke både læring, vurderinger og fremtidig kompetanse. STA ser at KI skaper nye muligheter for høyere utdanning, men den skaper også betydelige utfordringer, der teknologien både kan være et supplement og en transformativ kraft.

Kunstig intelligens – revolusjonerende eller evolusjonært?

KI representerer en general-purpose technology (GPT), på linje med dampmaskinen, elektrisiteten og informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Historiske analyser viser at slike teknologier har hatt stor innvirkning på produktivitet og samfunnsutvikling, men ofte med et betydelig tidsgap før fulle effekter realiseres (Craft, 2021). KI skiller seg ut ved sin evne til å automatisere komplekse oppgaver, derav også kognitive oppgaver. KI kan frigjøre tid for mer kreative og etisk krevende aktiviteter. Implementeringen må skje ansvarlig, med søkelys på etikk, transparens og bærekraft for å unngå negative samfunnsmessige konsekvenser, som økt ulikhet eller tap av kritisk tenkning.

KI er verken en magisk løsning eller en uunngåelig trussel. Det er et verktøy hvis virkninger avhenger av våre valg og hvordan vi bruker den. Debatten om KI bør handle mindre om dens revolusjonære potensial og mer om hvordan vi kan forme den som en katalysator for bærekraftig fremskritt og inkluderende innovasjon. Utfordringen ligger ikke i teknologien, men i vår evne til å styre den med visjon, ansvar og langsiktighet.

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

Kunstig intelligens i høyere utdanning: Muligheter, utfordringer og risikoer

Muligheter

KI kan tilby personlig tilpasset læring, simulere komplekse og risikofrie øvingsarenaer, og gi umiddelbar tilbakemelding til studenter under studieløpet. STA ser at KI åpner for nye fleksible vurderingsformer som man bør benytte seg av for å møte studenters varierte læringsbehov og forberede dem på et arbeidsliv i endring. Verktøy som generative språkmodeller og intelligente tutorsystemer kan demokratisere tilgangen til kunnskap og støtte studenter med ulike læringsbehov. Internasjonale studier viser at KI allerede brukes til å forbedre undervisning, vurdering og administrativ effektivitet, og at integreringen i utdanningssystemer akselererer (Wang, et al., 2024). For eksempel kan medisinstudenter øve på KI-baserte pasientsimuleringer, mens jusstudenter kan trene på rettsimuleringer – noe som er vanskelig å oppnå med tradisjonelle metoder.

Utfordringer

En av de største utfordringene er mangelen på tilstrekkelig opplæring. Studiebarometeret viser at opptil 81 % av norske studenter bruker KI i studiearbeidet, mens nesten halvparten svarer at de i liten grad har fått tilstrekkelig opplæring i bruk av KI-verktøy (Tønnesen, Larsen, & Mangerøy, 2025). Dette skaper et kompetansegap og risiko for avhengighet, der studenter kan miste evnen til å vurdere kilders troverdighet eller forstå begrensningene ved KI-generert innhold. Studentorganisasjonen i Agder og Norsk studentorganisasjon krever at alle studenter og ansatte får grunnleggende opplæring i KI, inkludert etisk bruk og korrekt kildehenvisning.

UNESCO peker på at det er et stort gap mellom hvor stor innflytelse KI har fått i samfunnet, spesielt i næringslivet, og kompetanse til de som jobber innenfor høyere utdanning. Kompetansen i bruk av KI innenfor academia er lav. Ifølge UNESCO haster det med en solid satsing på bruk av KI i høyere utdannelser (UNESCO, 2025). Uten tilstrekkelig kompetanse risikerer vi ikke bare å miste mulighetene KI kan gi for forskning og undervisning, men også å reproducere feil og skjevheter som kunne vært unngått. Økt KI-kompetanse er nødvendig for å kunne vurdere, tilpasse og bruke teknologien på en måte som styrker kvaliteten og relevans i utdanningen. Økt KI-kompetanse er også viktig for å kunne vurdere riktig etisk bruk av KI. Academia bør være en ledende aktør for

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

en ansvarlig teknologisk utvikling. Da handler det ikke bare om å lære å bruke verktøyene, men også om å forstå deres begrensninger, muligheter og samfunnsmessige konsekvenser.

Personvern er en annen kritisk problemstilling. Personvernkommisjonen har påpekt at digitaliseringen av utdanningssektoren ofte skjer på bekostning av personvernet, og at det mangler klar informasjon om hvilke data som samles inn og hvordan de brukes (NOU 2022: 11, 2022). Personvernet må tas på alvor og skal vernes, uansett teknologisk utvikling eller eventuelle gevinster. Bruk av kunstig intelligens forutsetter robuste garantier for individuell integritet, transparens og brukerkontroll. Dette gjelder spesielt for høyere utdanning der sårbare grupper kan bli særlig utsatt. Å ignorere personvernet risikerer å undergrave tilliten til KI og de institusjonene som benytter seg av den.

Det er nødvendig med nasjonale retningslinjer for å sikre lik praksis på tvers av institusjoner, samtidig som det må være rom for lokale tilpasninger. Det er avgjørende å anerkjenne at ingen teknologi er nøytral. Enhver teknologi reflekterer alltid verdier, interesser og maktstrukturer som ligger bak dens design og implementering. Transparens er derfor ikke bare en teknisk løsning, men en etisk forpliktelse for å sikre at KI-systemer kan granskes, forstås og utfordres av de som berøres av dem.

Risikoer

Innledende forskningsprosjekter innenfor bruk av KI og læring, da spesielt av typen store språkmodeller (ChatGPT, DeepSeek, Le Chat o.l.) viser at det kan ha en negativ påvirkning på ens kognitive evner og evnen til kritisk tenkning (Gerlich, 2025) (Kosmyna, et al., 2025) Dette setter spørsmålstegn ved bruk av KI i undervisning. På den andre siden så viser en annen studie at KI kan gi betydelige fordeler eksempelvis gjennom personlig tilpasset læring. Bruk av KI kan føre til bedre resultater og økt studentengasjement. Samme studie identifiserte dog at der er risiko for overdreven avhengighet av KI, svekket evne til kritisk tenkning, risiko for brudd på personvernet og økt risiko for akademisk uredelighet ved bruk av KI i høyere utdanning (Vieriu & Petrea, 2025).

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

Risikoen for bias, misinformasjon og manglende gjennomsiktighet i KI-systemer er også dokumentert, særlig i når det kommer til eksamen og opptak (Coombs, Luckett, Marin, Olson, & Schaeffer, 2024). Misinformasjon og desinformasjon ikke bare er tilfeldige feil, men mulige verktøy for manipulasjon eller skjevfordeling av ressurser. Å ignorere disse risikoene kan forsterke urettferdighet og undergrave tilliten til både teknologien og de institusjonene som bruker den.

Det er også blitt pekt på problematikken rundt de økologiske og miljømessige kostnadene ved bruk av KI. KI er dataintensiv og enhetsintensiv i bruk og krever derfor mye energi (strøm) (Selwyn, 2024). Intensiv bruk av KI kan føre til kraftig økning av CO₂ om man ikke regulerer bruken av den hensiktsmessig og har tilpasset infrastruktur (Alnafrah, 2025). Det er viktig å være bevisst at økt energiforbruk fra datasentre og KI-modeller kan bidra til klimaendringer og belaste lokale og globale økosystemer. Bærekraftig utvikling innen KI krever derfor ikke bare teknologisk innovasjon, men også ansvarlig ressursforvaltning, grønn energiproduksjon og etisk refleksjon rundt nødvendigheten og effekten av KI-løsninger. Uten slike tiltak risikerer vi at den teknologiske fremgangen går på bekostning av miljøet og fremtidige generasjoners levekår.

Pilotprosjekter må evalueres kontinuerlig, og samfunnsetiske aspekter ved KI må belyses og diskuteres åpent. Utvikling og bruk av KI skal alltid skje med et kritisk blikk på hvem som definerer dens formål, hvem som har kontroll, og hvem som eventuelt blir marginalisert.

Transformativ versus supplementær KI

KI vil påvirke ulike utdanninger annerledes. I teknologi- og naturvitenskapelige fag er integreringen allerede i gang, mens humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag henger etter. Det er viktig å skille mellom fag der KI først og fremst automatiserer repetitive oppgaver, og fag der den transformerer selve yrkesutøvelsen. For eksempel kan KI i medisin og jus endre beslutningsprosesser, noe som krever at studentene lærer å vurdere KI-verktøyenes begrensninger og etiske implikasjoner. Grunnleggende KI-kompetanse, inkludert forståelse av hvordan verktøyene fungerer og når de kan feile, bør være en faglig kompetanse i alle utdanninger.

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

I hvor stor grad KI kommer til å være transformativ eller supplementær for høyere utdanning er fremdeles uvisst. Det er derfor nødvendig å være forsiktig med å konkludere på forhånd om omfanget av KIs påvirkning, både når det gjelder undervisning og forskning. Utviklingen avhenger av en rekke faktorer, som teknologisk modenhet, institusjonelle rammebetingelser og samfunnets evne til å tilpasse seg nye verktøy. Bruk av kunstig intelligens både i forskning og undervisning må kontinuerlig evalueres for å unngå både overdreven optimisme og unødig skepsis, slik at utdanningssektoren kan navigere i en balanse mellom innovasjon og kritisk refleksjon.

KI og studentvelvære

Forskning viser at KI kan påvirke studenters mentale helse og sosiale interaksjoner, både positivt og negativt. Mens verktøyene kan redusere stress og øke effektiviteten, kan overbruk føre til isolasjon eller redusert motivasjon. Det er derfor nødvendig å innlemme KI på en måte som støtter både akademisk suksess og helhetlig velvære (Klimova & Pikhart, 2025). Studenters mentale helse er avgjørende for både læring og livskvalitet. Det er viktig å være oppmerksom på hvordan teknologisk påvirkning kan forme deres hverdag. KI kan fungere som en støtte i krevende perioder, men uten bevisst bruk risikerer man å overskygge viktige sosiale og emosjonelle behov. En balansert tilnærming, der teknologi og menneskelig kontakt går hånd i hånd, er essensiell for å sikre at studentene trives både faglig og personlig.

Læring er mer enn informasjonsoverføring; det er en aktiv prosess som krever dialog, kritisk tenkning og etisk refleksjon. KI kan aldri erstatte den mellommenneskelige relasjonen mellom studenter, undervisere og forskere.

Vi støtter kravet om at KI-genererte begrunnelser på eksamensbesvarelser tydelig merkes, kvalitetssikres av mennesker, og at studenter har rett til en ny, menneskeskrevet begrunnelse om nødvendig.

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

Oppsummering

KI i høyere utdanning krever en balansert tilnærming. Teknologien skal brukes til å styrke læring, ikke erstatte den.

STA understreker behovet for godt samarbeid mellom akademiske institusjoner og teknologiindustrien, for å sikre relevant og ansvarlig bruk av KI i Norge.

Det må etableres obligatorisk opplæring i KI for alle studenter og ansatte, med vekt på etikk, kritisk tenkning og personvern.

KI-pilotprosjekter må evalueres kontinuerlig med aktiv studentmedvirkning.

Det behøves nasjonale retningslinjer som sikrer lik praksis, men med fleksibilitet for lokale behov.

KI-genererte begrunnelser må merkes og kvalitetssikres av mennesker.

Det må være et fokus på å ruste studentene for et arbeidsliv i endring, der livslang læring og omstillingsdyktighet er sentralt.

KI må integreres på en bærekraftig måte, med respekt for miljø, økonomi og sosiale forhold.

STA oppfordrer Universitets- og Høgskolerådet til å samarbeide med studentorganisasjoner om å utvikle utfyllende og aktuell politikk for KI i akademia og samfunnet generelt.

KI er ikke et mål i seg selv, men et verktøy for å skape en mer inkluderende, innovativ og ansvarlig akademisk utdanning. Det er avgjørende at akademia tar en aktiv rolle i å forme denne utviklingen, med studentene som medskapere.

STA

Studentorganisasjonen
i Agder

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

Med vennlig hilsen

Magnus Ellefsen Moen

Leder

Studentorganisasjonen i Agder (STA)

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

Referanser

- Alnafrah, I. (2025, september). The Two Tales of AI: A Global assessment of the environmental impacts of artificial intelligence from a multidimensional policy perspective. *Journal of Environmental Management*(392). doi:<https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2025.126813>
- Coombs, L., Lockett, J., Marin, M., Olson, P., & Schaeffer, D. (2024, september 9). Risks of AI Applications Used in Higher Education. *The Electronic Journal of e-Learning (EJEL)*, ss. 60-65. doi:<https://doi.org/10.34190/ejel.22.6.3457>
- Craft, N. (2021, september 23). Artificial intelligence as a general-purpose technology: an historical perspective. *Oxford Review of Economic Policy*, ss. 521-536. doi:<https://doi.org/10.1093/oxrep/grab012>
- Gerlich, M. (2025, januar 3). AI Tools in Society: Impacts on Cognitive Offloading and the Future of Critical Thinking. *Societies*. doi:<https://doi.org/10.3390/soc15010006>
- Klimova, B., & Pikhart, M. (2025, februar 18). Exploring the effects of artificial intelligence on student and academic well-being in higher education: a mini-review. *Frontiers in Psychology*. doi:[doi:10.3389/fpsyg.2025.1498132](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1498132)
- Kosmyna, N., Hauptmann, E., Yuan, Y. Y., Situ, J., Liao, X.-H., Beresnitsky, A. V., . . . Maes, P. (2025, juni 10). Your Brain on ChatGPT: Accumulation of Cognitive Debt when Using an AI Assistant for Essay Writing Task. *arXiv*, s. 206. doi:<https://doi.org/10.48550/arXiv.2506.08872>
- NOU 2022: 11. (2022). *NOU 2022: 11. Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk*. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Regjeringen.no. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-11/id2928543/>
- Selwyn, N. (2024, januar). On the Limits of Artificial Intelligence (AI) in Education. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 2024, ss. 3-14. doi:<https://doi.org/10.23865/ntpk.v10.6062>
- Tønnesen, E., Larsen, H., & Mangerøy, G. (2025, februar 10). *Langt flere studenter bruker KI, men de får lite opplæring*. Hentet oktober 3, 2025 fra Khrono: <https://www.khrono.no/langt-flere-studenter-bruker-ki-men-de-far-lite-opplaering/941539>
- UNESCO. (2025, august 6). *The challenges of AI in higher education and the imperative for competency frameworks*. Hentet oktober 10, 2025 fra UNESCO: <https://www.iesalc.unesco.org/en/articles/challenges-ai-higher-education-and-imperative-competency-frameworks>
- UNESCO. (u.d.). *Artificial intelligence in education*. Hentet 09 24, 2025 fra UNESCO: <https://www.unesco.org/en/digital-education/artificial-intelligence>

STA

Studentorganisasjonen
i Agder

Vår ref.: Tørres Andreas Båshus

Vieriu, A. M., & Petrea, G. (2025, Mars 11). The Impact of Artificial Intelligence (AI) on Students' Academic Development. *Education Sciences*. doi:<https://doi.org/10.3390/educsci15030343>

Wang, S., Wang, F., Zhen, Z., Wang, J., Tran, T., & Du, Z. (2024, oktober 15). Artificial intelligence in education: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications*. doi:<https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167>